

Primljeno: 18.02.2014.

Izvorni znanstveni rad

UDK: 37.036:159.942

EMOTIVNO-ESTETIČKA INTERKORELACIJA U NASTAVI GLAZBENE I LIKOVNE KULTURE

Selma Porobić

Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli

selma.porobic@untz.ba

Maja Hrvanović

Akademija dramskih umjetnosti Univerziteta u Tuzli

maja.hrvanovic@untz.ba

Rezime

Na uzorku od 245 studenata uzrasta od 19-24 godine, autorice su sprovele istraživanje o važnosti interkorelacije umjetničkoga sadržaja u nastavi glazbene i likovne kulture i njegova utjecaja na emocije studenata i formiranje pozitivnoga mišljenja. Intencija je bila istražiti može li umjetnički sadržaj, kroz zvuk i sliku, bitno preduprediti pozitivne emocije kod studenata, putem interkorelacije kroz ove dvije oblasti. Razvoj pozitivnoga mišljenja kod studenata pokazuje da postoji korelacija između sadržaja glazbene i likovne kulture, kao i njihov utjecaj na intenzitet estetskoga doživljaja. Također je neophodno raditi na unapređenju doživljaja socijalnoga i sentimentalnog sadržaja kroz glazbu i sliku, kao i na međusobnoj ovisnosti između razvijanja strategija učenja i emotivno-estetičkoga izraza. Faktorska analiza pokazala je da intenzitet doživljaja umjetničkoga sadržaja u nastavi glazbene i likovne kulture utječe na intenzitet emotivnoga doživljaja studenata. Zaključak je da u nastavi glazbene i likovne kulture treba postojati velika emotivno-estetička interkorelacija sadržaja, intenziteta doživljaja i sinestetičke cjelovitosti.

Ključne riječi: interkorelacija, sinestezija, intenzitet doživljaja, emocionalni doživljaj, presuazija, nastava glazbene i likovne kulture.

Uvod

Materijalno opredjeljenje i emocionalno otuđenje otjelotvoreno u današnjem društvu, kod mladih umanjuje potrebu za estetskim i emocionalnim promišljanjem. Umjetnički sadržaj u nastavi glazbene i likovne kulture ima predispoziciju za intenziviranje sentimentalnoga i estetičkoga doživljaja te mogućnost predodređivanja i usmjeravanja emotivno-estetičkih procesa kod studenata.

Prve pisane tekstove o stvaralaštvu (i stvaralačkom učenju) susrećemo još u antičkoj pedagoškoj misli. Kasnije je doprinos razvoju stvaralaštva dala psihološko-pedagoška misao renesanse, posebice teorijski radovi osnivača didaktike. U 19. stoljeću na razvoj pedagogije stvaralaštva značajan utjecaj imali su predstavnici reformskih pedagoških pokreta (radna i aktivna škola, pragmatistička pedagogija, individualizirana nastava). Problemom pedagoško-didaktičke misli o stvaralaštvu bavili su se: Polonski, u knjizi *O zakonima kreativnost* (1892) i Saharova, u knjizi *Stvaralački proces* (1892). U prvoj polovici dvadesetoga stoljeća o stvaralaštvu je pisao veći broj znanstvenika: Daut, Gansberg, Engelmajer, Vensel, Gurлитov, Gize, Bloh, Gruzenberg,

Danker i drugi. Krajem prošloga stoljeća psiholozi i pedagozi eksperimentalno su provjeravali vrijednosti i domete stvaralaštva u nastavi. Najveći doprinos razvoju stvaralaštva i stvaralačkoga učenja dali su: Gilford, Osborn, Torans, Viting, Rodak, Majl i drugi.

Emocije i estetika u nastavi glazbene i likovne kulture

Istražujući glazbeno i likovno stvaralaštvo, različiti autori dolaze do spoznaje o mogućnosti unapređivanja sposobnosti stvaralaštva učenika u posebno usmjerenim emotivno-estetičkim aktivnostima u nastavi.

Prvi radovi iz oblasti stvaralaštva posvećeni su razvijanju stvaralaštva učenika u nastavi materinskoga jezika, likovnog i estetskoga odgoja. Osmišljavajući mogućnosti učenika u sastavljanju stihova, strofa, pjesama i davanju naslova već napisanim pjesmama, Radivojević zaključuje da postoje mogućnosti i načini podsticanja književnog stvaralaštva učenika. Kvašček piše o potrebi osposobljavanja učenika za stvaralačko ispoljavanje. Jer „učenike treba osposobljavati da uočavaju i doživljavaju objektivne kvalitete umetničkih dela, ali i da simultano treba osposobljavati učenike da u toku doživljavanja umetničkih dela razvijaju svoje stvaralaštvo“ (Kvašček, 1960:226).

Pored psiholoških, stvaralaštvo ima i bitne pedagoške vrijednosti, kao što su: radost u radu, intuitivnost i maštovitost, motivacija, misaonost, svestranost osobe i osposobljenost za samostalni rad. Na razvijanje stvaralaštva presudno utječu stvaralačke sposobnosti učenika i uvjeti u kojima se razvijaju produktivne snage mladih. Stvaralaštvo je nemoguće bez kreativnoga mišljenja, a ono se može razvijati samo kroz različite oblike rada: izlaganje, čitanje, razgovor, pismeno izražavanje, ilustracije, praktično-izvedbene aktivnosti.

Riječ *korelacija* često se provlači kroz upute o metodičkoj korelaciji nastavnoga sata, pa ipak njezino značenje često ostaje nejasno i neodređeno. Tako se korelacija (Huzjak, 2014) iscrpljuje likovnom ilustracijom nekoga teksta (korelacija: hrvatski jezik-likovna kultura), opisom doživljaja neke glazbene kompozicije (hrvatski jezik-glazbena kultura).

Polazeći od Gilfordovoga određenja stvaralačkog mišljenja i rezultata vlastitih eksperimentalnih istraživanja, Kvašček zaključuje (što je za stvaralačko učenje veoma bitno!) da se vježbanjem mogu razvijati određene komponente stvaralačkoga mišljenja učenika (originalnost, spontana fleksibilnost, adaptivna fleksibilnost, osjetljivost za probleme, elaboracija). Napredovanje putem vježbanja u pojedinim komponentama stvaralačkoga mišljenja utemeljeno je na kreativnim stavovima i tendencijama učenika u traženju novih i neuobičajnih rješenja. Vježbe koje je sproveo Kvašček u eksperimentalnim skupinama doprinijele su razvijanju novih strategija i napuštanju ustaljenih načina rješavanja problema. Temeljem rezultata jednogodišnjih eksperimentalnih vježbanja, Kvašček je došao do spoznaje da je moguće razvijati socijalnu inteligenciju i motivaciju za kreativni istraživački rad. U studiji *Psihologija stvaralaštva*, Kvašček znanstveno obrazlaže različite mogućnosti stvaralačkoga učenja. Na temelju znanstveno-kritičke analize relevantnih problema, učenja i stvaralaštva, on zaključuje da se „kreativnost javlja na svim uzrastima, u svim kulturama i oblastima ljudskog rada, ali postoje razlike u učestalosti, nivou i tipu kreativnosti unutar ovih kategorija“ (Kvašček, 1976: 8).

Adorno nam kroz svoju izjavu navodi, i u isto vrijeme potvrđuje, da percepcija i produkcija umjetnosti postaje produkt pojedinca ovisnog o društvu, društvenom prostoru i datoj situaciji u kojoj živimo (Adorno, 1976), i tada on ukazuje na to «da je svaki umjetnički čin - receptivan, reproduktivan i produktivan - ujedno estetički i etički čin». Studenti se, temeljem ovoga učenja, ne mogu samo usmjeriti na proživljeni i (ne)izražajni glazbeni i likovni doživljaj, kako bi na samom kraju potvrdili i sam smisao različitosti doživljaja, spoznaje, mišljenja i stava u zajedničkom umjetničkom iskustvu. Suvremeno gledajući, recentna umjetnost, kroz glazbene i slikovne manifeste, vrlo prepoznatljivo djeluje na studente: na estetičko, emocionalno, komunikacijsko, intelektualno i socijalno u nama.

Stvaralačko učenje je relativno trajna promjena ponašanja koja je determinirana prethodnim iskustvom i aktivnostima onog koji uči (Suzić, 2004: 58).

Pitanje emocija i estetike kod studenata i utjecaj nastave glazbene i likovne kulture i samog sinestetičkog djelovanja, odraz su svih «muzičko/slikovno/kulturnih» dešavanja, trebalo bi intezivirati osjećaj za lijepo i inicirati pozitivne emocije. Umjetničko obrazovanje, usklađeno sa razvojem tehnologije i komunikacije, neophodno je radi humanoga razvoja mladih ličnosti i unapređenja općega nivoa kulture.

Pedagoške kreativne radionice u nastavi glazbene i likovne kulture, predstavljaju primjeren oblik osposobljavanja nastavnika za promjene odgojno-obrazovnog rada, u kojem u fokusu neće biti samo nastava (predavanje), već i učenik i njegova potreba da na stvaralački način nauči kako permanentno učiti (Suzić, 1999: 50).

Svaka interakcija umjetničkoga sadržaja ujedno je i transakcija. Pod transakcijom podrazumijevamo razmjenu interesa, potpore, brige, neprijateljstva, materijala i informacija. U mnogim novijim radovima nalazimo istraživačke dokaze i teoretska sagledavanja koji ukazuju na važnost poželjne interakcije za zdravo odrastanje mladih.

Andreas Dimitriu i njegovi suradnici smatraju da čak i socijalni konflikti igraju važnu ulogu u razvoju koordiniranih akcija i personalnih intencija koje će biti u harmoniji s okolinom (Suzić: 2005, str. 40).

U namjeri da dokučimo kako studenti emotivno i estetski doživljavaju umjetnički sadržaj, kroz zvuk i sliku konstruirali smo poseban instrument DUSKEEI (doživljaj umjetničkoga sadržaja kroz emotivno-estetičke interkorelacije likovnog i glazbenog sadržaja).

Istraživanje

U ovom istraživanju testirane su osnovna i dvije pothipoteze.

Prva - *intenzitet doživljaja umjetničkoga sadržaja u nastavi glazbene i likovne kulture utječe na emocije studenata i formiranje pozitivnoga mišljenja*. Drugim riječima, umjetnički sadržaj kroz zvuk i sliku, s određenom socijalnom i sentimentalnom tematikom može bitno preduprediti pozitivne emocije, u konotaciji s određenom tematikom, kao i pozitivno mišljenje kod studenata. Druga - *postoji korelacija između sadržaja glazbene i likovne kulture, kao i njihov utjecaj na intenzitet estetskoga doživljaja kod studenata*. Intencija ovako postavljenih pothipoteza govori nam o neophodnoj korelaciji glazbene i likovne kulture i mogućem utjecaju na estetsku osvještenost mladih u suvremenom društvu danas. Osnovni cilj i glavna hipoteza bila bi: *korelacija umjetničkoga sadržaja glazbene i likovne kulture može predodrediti emotivno-estetičke doživljaje umjetničkoga sadržaja kod studenata razredne nastave, budućih nastavnika*.

Persuazivna komunikacija u procesu prenošenja umjetničkoga sadržaja podrazumijeva sintezu i harmoniju zvuka i slike, unutar kojih se ostvaruju značenja i iniciraju pozitivni kognitivni procesi. Umjetnički doživljaj emotivno veže doživljaj iz podsvijesti i teži polisemiji (višeznačnosti). Usmjeren korelacija likovnog i glazbenog umjetničkoga sadržaja može intezivirati doživljaj kod učenika, pospješiti pamćenje informacija i inicirati formiranje pozitivnoga mišljenja. Frojd, u *Psihopatologiji svakodnevnoga života*, pokazuje kako jezik često govori ono što čovjek i ne bi htio reći, pa, u svojim nesvjesnim ispoljavanjima vizualne identifikacije, čovjek često govori o sebi, kako ne bi inače, u svakodnevnom proiciranju svoje osobnosti prilagođene zadanim kodeksima ponašanja.

Postupak u istraživanju

Mjerni instrument DUSKEEI pomoću kojeg su prikupljeni podatci od studenata Razredne nastave Univerziteta u Tuzli, sačinjen je od upitnika uz primjenu skale *Likertovog tipa* od pet stupnjeva. Studenti su davali svoje odgovore u rasponu od maksimalnoga neslaganja do maksimalnog slaganja. Ovako prikupljeni podatci obrađeni su statističkim paketom SPSS 13

Statistica for Windows. Metodološka križanja nalaza putem matrice dovela su do relevantnih odgovora na postavljene hipoteze.

Uzorak

Uzorak su činili studenti četiri godine razredne nastave Filozofskoga fakulteta Univerziteta u Tuzli (tri godine dodiplomski i jedna godina master studija). Struktura uzorka preciznije je data u Tabeli 1.

Tabela 1. Struktura uzorka

Filozofski fakultet		Broj studenata
I.	godina studija	64
II.	godina studija	48
III.	godina studija	96
IV.	godina studija	46
UKUPNO		254

Instrument

U istraživanju je korišten instrument pod nazivom DUSKEEI (doživljaj umjetničkoga sadržaja kroz emotivno-estetičke interkorelacije).

DUSKEEI ima dvadeset aitema koji su se odnosili na primjenu umjetničkoga sadržaja socijalne i sentimentalne tematike, u sklopu interkorelacije nastave glazbene i likovne kulture. Aitem broj 6. kaže: slušanje sveučilišne himne *Gaudeamus* budi mi osjećaj ugone a stava pripadnosti sveučilišnoj naobrazbi i čini me ponosnim, a aitem br.7: prepoznavanje vizualnoga identiteta u tijeku predstavljanja Univerziteta u Tuzli u meni budi osjećaj ugone, pozitivnih emocija i čini me ponosnim. Uz slušanje određene kompozicije studenti su promatrali reprodukcije fotografija na kojima su vizualizirani prizori koji emotivno podstiču osjećaj prijateljstva, zajedništva, vizualnog identiteta, pripadnosti određenoj akademskoj zajednici ili određenoj vrsti zanimanja. Odabrane reprodukcije su komponirane u presijeku zlatnoga reza, s prisutnom harmonijom oblika ili boja uz odgovarajući akcent. Simultani utjecaj harmonije zvuka i slike, uz razumijevanje značenja, doprinio je povećanju intenziteta pozitivnog osjećaja i osjećaja za lijepo.

Napomena, studenti koji su sudjelovali u istraživanju predhodno su bili uključeni u kreativne radionice sa studentima s drugih usmjerenja te su, kroz svoj timski rad, stekli osjećaj zajedništva i pripadnosti jednoj instituciji u odnosu na druge konkurentske smjerove.

Rezultati i diskusija

Umjetnost konstruirana, u prostorima simboličke samoekspresije i arealne glazbene i likovne manifestacije, zahtijeva posebna znanja za nadilaženje osjetilne i dekorativne razine zbog unapređenja umjetničko-estetskoga doživljaja. Zbog svega ovoga bilo nam je bitno dobiti rezultate istraživanja koji su prikazani kroz niz dobivenih tabela i grafikona od kojih ćemo prikazati samo najzanimljivije do kojih smo došli.

Dobiveni rezultati su sljedeći (Grafikon 1.): 100% studenata, odnosno svi studenti su se osjećali dobro na kraju kreativne glazbeno-likovne radionice. Nitko od studenata nije kazao da se osjećao uobičajeno, umjereno dobro ili loše na kraju kreativne glazbeno-likovne radionice.

Grafikon 1: Pregled emocija studenata nakon kreativne glazbeno-likovne radionice

Ovakvi rezultati nastavnicima mogu koristiti kao podsticaj za češće realiziranje kreativnih radionica, kako bi klasičnu, predavačku nastavu učinili lakšom i interesantnijom za studente. Ovim rezultatima se potvrđuje da se kroz stvaralački rad i glazbeno-likovne radionice stvaraju pozitivna osjećanja kod studenata, odnosno da je intenziviran osjećaj zajedništva i osjećaj samopouzdanja, te da studenti sa empatijom razmišljaju o sebi, kolegama, sadržaju, izvorima sadržaja i svim ostalim kategorijama umjetničkoga doživljaja lijepoga, čime možemo reći da potvrđujemo prvu našu pothipotezu.

Umjetnički sadržaj, kroz zvuk i sliku sa određenom socijalnom i sentimentalnom tematikom, može značajno preduprijeti intenzitet estetskoga doživljaja kod studenata (Tabela 1). Postavljajući drugu pothipotezu, zanimalo nas je postoj li korelacija između sadržaja glazbene i likovne kulture, kao i njihov utjecaj na intenzitet estetskoga doživljaja kod studenata.

Tabela 1: Sklop parametara estetskoga i emotivnog rezoniranja nakon percepcije likovnoga i glazbenkog sadržaja

R.b.	Parametar	OBL 1	OBL 2	OBL 3	OBL 4
1.	Z1 – interkorelacija zvuka i slike u nastavi glazbene i likovne kulture pojačava estetski doživljaj	(,59)	,09	-,31	,11
2.	Z2 – Glazba i slika mi pojačavaju emotivni doživljaj	(,76)	,00	,01	-,17
3.	Z3 –istovremeno gledanje slike i slušanje glazbe čini me sentimentalnijim	,21	(,86)	,03	,06
4.	Z4 – Tradicionalana glazba oživljava slike o mojoj tradiciji	,08	-,21	-,09	(,77)
5.	Z5 – Gledajući i slušajući postajem samokritičnijim	,19	(-,68)	,05	,15
6.	Z6 – Interakcija glazbe i slike bogati moje saznanje o drugim i drugačijima	(,83)	-,02	,11	,07
7.	Z7 – Interakcija glazbe i slike nadilazi pravila koja vladaju među ljudima	,11	-,03	(-,77)	,20

Prvi (oblimin) činitelj definiraju manifestni parametri (Tabela 1.) značajni za emocionalno rezoniranje nakon slušanja glazbe i gledanja slike. Osjećaji, nakon percipiranja umjetničkoga sadržaja kroz sliku i glazbu, popravljaju, razvijaju pozitivne emocije i potrebu za pripadnošću. S obzirom na to da ovaj činitelj determiniraju varijable čija varijansa ovisi o *istraživanju i otkrivanju* studenata, prva latentna dimenzija može se definirati kao *pozitivne emocije glazbe i slike*.

Drugi (oblimin) činitelj determiniraju pokazatelji da tradicija kroz glazbu i sliku pojačava identifikaciju promatrača/slušatelja s percipiranim sadržajem i predodređuje *emotivno-estetsku komponentu pripadnosti određenoj skupini ili tradiciji*.

Treći (oblimin) činitelj određuju indikatori, kao što je intenzitet doživljaja zvuka i slike, zbog čega se treća latentna dimenzija može definirati kao *sentimentalne emocije glazbe i slike*. Intenzivirane emocije i doživljaj interkoreliranoga glazbenoga i likovnog sadržaja uzrokuju i intenziviranje osjećaja za lijepo, što potvrđuje našu drugu hipotezu.

Četvrti (oblimin) činitelj determiniraju pokazatelji da se razgovora s drugovima o emocijama koje izaziva glazba i slika, te se četvrta latentna dimenzija može nominirati kao *samokritičnost* unutar *socijalnih emocija glazbe i slike*, kao i formiranje empatične emocije i stava prema sebi, skupini, sadržaju, izvoru sadržaja.

I struktura manifestnih pokazatelja verificira realno pokazatelje latentnih dimenzija *emocija* kroz glazbu i sliku, kao i u dosadašnjim interpretiranim rezultatima. Interkorelacije izoliranih oblimin činitelja ukazuju na bitan stupanj povezanosti prvoga i trećeg oblimin činitelja od 0,29. Zajednička osnova im je sinestetička okupacija čula, pri čemu istovremeno slušanje glazbe i gledanje slike pojačava intenzitet *emocije* u doživljaju umjetničkoga. Ostali oblimin činitelji imaju statistički važnu, ali veoma nisku korelaciju (od 0,14 do 0,18), dok četvrti činitelj nema statistički bitnu povezanost ni s jednim oblimin činiteljem.

Animiranje studenata u nastavi likovne i glazbene kulture, odabir odgovarajućega umjetničkog sadržaja sentimentalnoga i socijalnog karaktera, u velikoj mjeri ovisi o svjesno vođenoj namjeri, motivima za unapređenje moralnoga kapaciteta i ostvarenoj korelaciji nastave glazbene i likovne kulture. Za uspostavljenje *persuazivnoga* odnosa u nastavi glazbene i likovne kulture, radi unapređenja emocionalnoga i estetskog doživljaja koreliranog umjetničkog sadržaja, neophodno je primijeniti AIDU (A-atenatio), privlačenje pozornosti slikom ili zvukom i I-indentifikacion (poistovjećivanja vlastitog indentiteta s umjetničkim sadržajem). D-desire (želja, požuda i htijenje za većim emotivnim doživljajem osjećaja ugodne). I ponovno A-action (potreba za djelovanjem nakon sinestetičkoga umjetničkog doživljaja kroz glazbu i sliku, djelovanja unutar estetičkog i humanoga koncepta).

Na temelju rezultata može se konstatirati da su se svi studenti osjećali dobro nakon radionica, osjećali su se posebno, važno, vrijedno, odgovorno i zadovoljno, jer su dobili priliku da pokažu svoje sposobnosti, empatiju i razvijaju svoju kreativnost, originalnost i samopouzdanje. Rezultatima nalaza istraživanja se potvrđuje se da se kroz stvaralački-interkorelacijski rad, a kroz likovne i muzičke radionice, stvaraju pozitivna osjećanja kod studenata. Primjetan je osjećaj zadovoljstva i samopouzdanja studenata, što su iskazali kroz emocije nakon radionica. Dakle, time smo dokazali da je moguć utjecaj na emotivno-estetsku osvještenost mladih u suvremenom promatranju umjetničkih sadržaja i općega kulturnog društva danas, čime je potvrđena i naša glavna hipoteza da *korelacija umjetničkoga sadržaja glazbene i likovne kulture može predodrediti emotivno-estetičke doživljaje umjetničkoga sadržaja kod studenata razredne nastave*.

Zaključak

Na temelju analize i interpretacije rezultata dobivenih ovim istraživanjem, može se zaključiti da je intencija istraživanja bila pokazati moguću interkorelaciju nastave glazbene i likovne kulture te uzeti u obzir sve utjecaje umjetničkoga doživljaja na proces emocionalnoga i estetskog mišljenja. Instrument oblikovanja konceptualnoga pozitivnog i estetskoga mišljenja, ponekad je u domeni realnoga odraza zbilje, a ponekad se estetsko promišljanje uspješno preoblikuje interaktivnim djelovanjem kreativnih glazbenih i likovnih sadržaja.

Analiza urađena u ovom istraživanju kroz četiri latentne dimenzije: pozitivne emocije glazbe i slike, emotivno-estetička komponenta pripadnosti određenoj vrsti glazbe i slike, sentimentalne emocije glazbe i slike, socijalne emocije glazbe i slike umnogome pokazuju koliko je nastava glazbene i likovne kulture nedovoljno zastupljena u interaktivnom djelovanju na formiranje pozitivnoga i estetskog mišljenja kod studenata. Dobiveni nalazi, pokazuju odsutnost interkorelacije nastave glazbene i likovne kulture, koji u mnogome sputavaju i onemogućavaju razvoj emocionalnoga i estetskog doživljaja kod studenta koji je preduvjet za profesionalno i empatično djelovanje u nastavnom pozivu.

Jedan je od osnovnih pravaca promjena u današnjoj nastavi primjena novih interaktivnih metoda učenja i poučavanja. Da bi se ostvarila efikasna nastavna interakcija, treba napustiti neke stereotipe u tradicijskoj nastavi glazbene i likovne kulture. Potrebno je mnogo truda da se u tradicijski način rada uvede više interakcije i korelacije. Zainteresiranost studenata bi se poboljšala i samim time bi se i ishodi učenja popravili.

Interaktivne radionice su najbolji način uvođenja inovacija u nastavni proces. Ciljevi radionica su najčešće željene promjene koje se kod učesnika radionice žele postići. Važno je da kooperativno učenje podstiču radionice, a ne natjecanje i diskriminacija sudionika radionice. Tijek radionice treba biti zanimljiv i dinamičan kako bi se osigurala dobra ravnoteža između koncentracije i opuštanja, ozbiljnoga rada i zabave, aktivnoga sudjelovanja i teorijskih rasprava te praktična primjena. To znači da sudionicima radionice treba omogućiti da čuju, vide, govore i čine šta žele kako bi se, koliko je god to moguće, integrirala znanja i iskustva u nove vještine i stavove.

Futuristička uloga budućih prosvjetnih radnika nužno se pomjera sa pripreme za profesiju na obuku ljudi za produktivno-kreativno mišljenje, sinestetičko-umjetničko doživljavanje i humano djelovanje.

Literatura

1. Ajanović, Dž. i Stevanović, M. (1998). *Školska pedagogija*. Sarajevo: Prosvjetni list.
2. Arnheim, R. (1966). *Perceptual Analysis of a Symbol of Interaction, u Toward a Psychology of Art*. Berkley and Los Angeles: University of California Press.
3. Arnheim, R. (1998). *Moć centra*. Beograd: Univerzitet umjetnosti i Studentski kulturni centar.
4. Arnheim, R. (2003). *Novi eseji o psihologiji umjetnosti*. Beograd: Studentski kulturni centar.
5. Focillon H. (1995). *Život oblika*. Zagreb: Rako & Rako.
6. Grgurić, N. i Jakubin, M. (1996). *Vizualno likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa.
7. Huzjak, M. (24.9.2014). Likovna kultura/Strukturalni prijevod. Preuzeto 09.11.2014., sa sajta <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.lu/strukturalni.prijevod.htm>
8. Kvašček, R. (1978). *Modeliranje procesa učenja*. Beograd: Prosveta.

9. Kvaščev, R. (1975). *Podsticanje i sputavanje stvaralačkog ponašanja ličnosti*. Sarajevo: Svjetlost.
10. Kvaščev, R. (1975). *Razvijanje kritičkog mišljenja kod učenika*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika.
11. Kvaščev, R. (1976). *Psihologija stvaralaštva*. Beograd: ICS.
12. Kvaščev, R. (1960). Stvaralaštvo učenika u procesu estetskog vaspitanja. *Naša škola, br. 5-6*.
13. Rot, N. (1982). *Znakovi i značenja*. Beograd: Nolit.
14. Suzić, N. (1999). *Interakcija kao vid učenja i poučavanja, Interaktivno učenje*. Banja Luka: Ministarstvo prosvjete.
15. Suzić, N. (2005). *Pedagogija za XXI vijek*. Banja Luka.

EMOTIONAL-AESTHETIC INTERCORRELATION IN TEACHING MUSIC AND ART

Abstract

The sample consisted of 245 students aged 19-24 years, the authors have conducted research on the importance of the intercorrelation of artistic content in teaching music and art and its impact on students' emotions and the formation of positive thinking. The intention was to explore whether artistic content, through picture and sound, will essentially forestall positive emotions in students via intercorrelation through these two areas. The development of a favorable opinion of the students shows that there is a correlation between the content of music and art, as well as their influence on the intensity of the aesthetic experience. It is also necessary to work on improvement of experience of social and sentimental content through music and image, as well as the mutual independence between the development of strategies for learning and emotional and aesthetic expression. Factor analysis showed that the intensity of experience of artistic content in teaching music and art affects the intensity of the emotional experience of students' experience. The conclusion is that in teaching music and art should be a great emotional and aesthetic intercorrelation content, intensity and synesthetic experience of wholeness.

Keywords: intercorrelation, synesthesia, the intensity of experience, emotional experience, persuasion, music and art education.